

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 7Cdo/227/2021                  |
| Identifikačné číslo spisu: | 3117218854                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 30.03.2023                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Peter Brňák              |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2023:3117218854.1 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Ing. U. K., bývajúcej v G., U. XX, 2/ I. Y., bývajúceho v G., B. I. XXX/XX, 3/ Z. Y., bývajúceho v G., U. XX, 4/ V. K., bývajúceho v D., T. XXXX/XX, 5/ S. K., bývajúcej v D., T. XXXX/XX, 6/ Y. Y., bývajúceho v G., D. XX a 7/ R. Y., bývajúcej v G., D. XX, zastúpených Advokátskou kanceláriou Nechala and partners s.r.o., so sídlom v Bratislave, Einsteinova 21, IČO 54749565, proti žalovaným 1/ SAD Trenčín, a. s., so sídlom v Trenčíne, Zlatovská cesta 29, IČO 36323977 a 2/ Allianz - Slovenská poisťovňa, a. s., so sídlom v Bratislave, Dostojevského rad 4, IČO 00151700, o ochranu osobnosti, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 18C/50/2017, o dovolaní žalobcov 1/ až 7/ proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 24. februára 2021 sp. zn. 19Co/24/2020, takto

### rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 24. februára 2021 sp. zn. 19Co/24/2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 18. decembra 2019 č. k. 18C/50/2017-198 zamietol žalobu (výrok I.), žalovaným 1/ a 2/ (ďalej spolu aj „žalovaní“) nepriznal náhradu trov konania voči žalobkyni 1/ (výrok II.) a žalovaným priznal náhradu trov konania voči žalobcom 2/ až 7/ (výrok III.). Uviedol, že žalobcovia 1/ až 7/ (ďalej spolu aj „žalobcovia“) sa proti žalovaným domáhali zaplata nemajetkovej ujmy s poukazom na ust. § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), ktorý odôvodnili tým, že dňa 5. septembra 2014 došlo k dopravnej nehode, ktorej účastníčkou bola žalobkyňa 1/, ktorá utrpela ťažké zranenia, absolvovala viaceré operácie, bola v siedmom mesiaci tehotenstva, čím došlo na strane všetkých žalobcov k porušeniu práva na ochranu ich osobnosti a závažnému a neodstrániteľnému zásahu do ich života, zdravia, súkromného a rodinného života.

1.1. Žalovaní v konaní vzniesli námietku premlčania žalobcami uplatneného nároku, preto sa súd prvej inštancie najskôr zaoberal otázkou premlčania. Konštatoval, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch sa premlčí vo všeobecnej trojročnej lehote, ktorej začiatok plynutia je viazaný na okamih, v ktorom došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, v ktorom došlo k

neoprávnenému zásahu do osobnostných práv. Žalobcovia svoj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy odvodzujú od dopravnej nehody, ktorej priamou účastníčkou bola žalobkyňa 1/ a ku ktorej došlo dňa 5. septembra 2014. Premlčacia doba teda v danom prípade začala plynúť dňa 6. septembra 2014 a uplynula dňa 6. septembra 2017. Žaloba však bola súdu doručená až dňa 9. októbra 2017, t. j. po uplynutí zákonom stanovenej 3-ročnej premlčacej lehoty. Právne svoje rozhodnutie odôvodnil ust. § 3 ods. 1, § 11, § 13 ods. 1, 2, 3, § 100 ods. 1, § 101, § 106 ods. 1, 2 OZ, § 15 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o PZP“)

1.2. Pokiaľ žalobcovia tvrdili, že začiatok plynutia premlčacej doby je viazaný na skutočnosť, kedy sa dozvedeli, kto je za dopravnú nehodu zodpovedný a takto stanovili začiatok plynutia premlčacej doby na deň 30. novembra 2016, t. j. deň, kedy žalobkyňa 1/ bolo doručené uznesenie OR PZ Bratislava III o zastavení trestného stíhania, v tomto smere sa súd prvej inštancie s názorom žalobcov nestotožnil, nakoľko v prípade nárokov na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej zásahom do osobnostných práv plynie premlčacia doba odo dňa nasledujúceho po dni, v ktorom došlo k zásahu do týchto zákonom chránených práv. Nie je pritom dôležité, či a kedy bol porušovateľ osobnostných práv uznaný za zodpovedného z protiprávneho zásahu do osobnostných práv poškodeného v inom, napr. trestnom konaní. Navyše, podľa tvrdení žalovanej 2/, žalobkyňa 1/ bolo prvýkrát vyplatené poistné plnenie už dňa 1. decembra 2014 (táto skutočnosť nebola v konaní žalobcami rozporovaná). Žalobkyňa 1/ a v tej súvislosti aj ostatní žalobcovia teda už minimálne od toho momentu vedeli, kto je za možný zásah do osobnostných práv zodpovedný, a preto nebol dôvod čakať až na doručenie rozhodnutia v trestnom konaní.

1.3. V súvislosti so vznesenou námietkou premlčania vo vzťahu k žalovanej 2/ žalobcovia poukázali na § 104 OZ, podľa ktorého premlčacia doba na poistné plnenie začína plynúť rok po poistnej udalosti. Podľa názoru prvostupňového súdu zákonodarca však v ustanovení § 15 ods. 2 zákona o PZP stanovil, že na premlčanie nároku na náhradu škody poškodeného voči poisťovateľovi (teda poistného plnenia) platí rovnaká právna úprava ako na premlčanie nároku proti osobe, ktorá škodu spôsobila. Týmto ustanovením je ustanovenie § 106 OZ. Len toto ustanovenie upravuje plynutie premlčacej lehoty nároku na náhradu škody poškodeného voči škodcovi. Právna úprava premlčania v § 15 ods. 2 zákona o PZP je špeciálnou úpravou k úprave obsiahnutej v Občianskom zákonníku, a teda aj k ustanoveniu § 104 OZ. Je preto potrebné pre posúdenie premlčania aplikovať práve toto ustanovenie osobitného právneho predpisu a vec posúdiť podľa ustanovenia, na ktoré priamo odkazuje, a to podľa § 106 OZ. Aplikujúc citované zákonné ustanovenie na súdnu vec objektívna premlčacia lehota začala plynúť nasledujúcim dňom po škodovej udalosti, t. j. dňom 6. septembra 2014 a uplynula dňa 6. septembra 2017, t. j. viac ako mesiac pred podaním žaloby zo strany žalobcov. Vzhľadom ku skutočnosti, že do momentu podania žaloby na súd uplynula objektívna premlčacia lehota, súd prvej inštancie ďalej plynutie subjektívnej premlčacej lehoty neskúmal. S poukazom na uvedené vyhodnotil aj vo vzťahu k žalovanej 2/ nárok uplatnený žalobcami ako premlčaný.

1.4. Súd prvej inštancie konštatoval, že vznesenie námietky premlčania zásadne dobrým mravom neodporuje, môžu ale nastať situácie, keď uplatnenie tejto námietky je výrazom zneužitia práva na úkor strany, ktorá márne uplynutie premlčacej doby nezavinila a voči ktorej by za takejto situácie zánik nároku v dôsledku uplynutia premlčacej doby bol neprimerane tvrdým postihom v porovnaní s rozsahom a charakterom ňou uplatňovaného práva a s dôvodmi, pre ktoré svoje právo včas neuplatnila. Hoci žalobcovia mali za to, že nárok, ktorý je predmetom žaloby v tomto konaní, si uplatnili včas, najmä žalobkyňa 1/ z opatrnosti uviedla dôvody, pre ktoré zmeškala včasné podanie žaloby v rámci plynutia premlčacej doby (117 dňová hospitalizácia, absolvovanie 7 operácií v priebehu 3 rokov od nehody, psychicky sa necítila dobre, mala strach najmä z cestovania autobusom a vzhľadom na jej výzor sa necítila na to, aby sa postavila pred súd). Podľa názoru súdu hospitalizácia v rozsahu 117 dní z troch rokov, čo je viac ako 1 000 dní, nemohla byť tým dôvodom, ktorý bránil žalobkyňu podať žalobu včas. Dôvodom nepodania žaloby včas bol skôr psychický stav žalobkyne 1/. Ako uviedla sama žalobkyňa 1/, jej zhoršený psychický stav pramenil predovšetkým zo strachu z cestovania autobusom. Dôvodne sa tak možno domnievať, že žalobkyňa prežívala úzkostné stavy najmä, keď cestovala, alebo mala cestovať autobusom, čo však nemožno považovať za dôvod ospravedlňujúci zmeškanie premlčacej lehoty. To, že žalobkyňa 1/ nechcela žalobu podávať počas plynutia premlčacej lehoty, lebo ju čakali operácie a nechcela začínať niečo, kde sa nebude môcť zúčastniť, bolo jej slobodné rozhodnutie. Z tohto pohľadu

jej nič nebránilo v tom, aby si uplatnila nárok žalobou včas. Žalobkyňa 1/ podľa vlastného uváženia odkladala začatie konania o uplatnenom nároku. Navyše, ako žalobkyňa 1/ sama uviedla, nároky na náhradu škody voči žalovanej 2/ si uplatňovala od počiatku, t. j. už od roku 2014, a to osobne. Nič jej teda nebránil v tom, aby si svoje nároky uplatňovala aj v súdnom konaní. Takisto v neprospech žalobkyne 1/ nepriamo svedčí aj tvrdenie žalobcu 2/, ktorý uviedol, že sa pri uplatňovaní svojich nárokov riadili pokynmi ich právneho zástupcu. Z uvedeného vyplýva, že žalobkyňa 1/ už v čase pred podaním žaloby mala k dispozícii odborne zdatnú osobu, prostredníctvom ktorej si mohla nárok uplatniť včas. To, že tak neurobila, bolo jej slobodné rozhodnutie, ktoré nemožno pripísať na ťarchu žalovaným. Žalobca 2/ sa na výslovnú otázku súdu, prečo sa rozhodol uplatňovať si svoj nárok až po uplynutí 3 rokov od zásahu do jeho osobnostných práv, obmedzil len na tvrdenie, že sa riadili pokynmi ich právneho zástupcu. Iné dôvody, ktoré by mu bránili v podaní žaloby včas, neuviedol. Ostatní žalobcovia neuviedli žiadne dôvody, ktoré by im bránili v podaní žaloby počas plynutia premľacej doby. S poukazom na uvedené za stavu, kedy súd nezistil žiadne dôvody, pre ktoré by bolo možné vznesenú námietku premľania vyhodnotiť ako takú, ktorá by bola v rozpore s dobrými mravmi, zamietol žalobu ako nedôvodnú voči všetkým žalobcom v celom rozsahu.

1.5. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP s tým, že v prípade žalobcov 2/ až 7/ rozhodol tak, že žalovaní majú nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu, nakoľko boli v konaní úspešní. Vo vzťahu k žalobkyni 1/ aplikoval ust. § 257 CSP, keď dôvod hodný osobitného zreteľa vzhliadol v predmete konania, keď bolo nepochybné, že žalovaná 1/ zasiahla do osobnostnej sféry žalobkyne 1/ dopravnou nehodou, a preto považoval za nespravodlivé priznať žalovaným ako úspešnej strane proti žalobkyni 1/ nárok na náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 24. februára 2021 sp. zn. 19Co/24/2020 na základe odvolania žalobcov potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I. a III., žalovanej 1/ nepriznal náhradu odvolacích trov a žalovanej 2/ náhradu odvolacích trov priznal.

2.1. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uviedol, že sa v plnom rozsahu stotožňuje so skutkovými i právnymi závermi súdu prvej inštancie. Námietky žalobcov uvedené v podanom odvolaní považoval za totožné s námietkami uplatnenými pred súdom prvej inštancie, pričom súd prvej inštancie sa s nimi dostatočne vysporiadal, preto nemohli privodiť zmenu napadnutého rozsudku. Z tohto dôvodu si odvolací súd osvojil dôvody napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie a v podrobnostiach na ne v zmysle § 387 ods. 2 CSP poukázal.

2.2. Na zdôraznenie správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie a v rozsahu podstatnom pre dovolací prieskum uviedol, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch ako jeden z relatívne samostatných prostriedkov ochrany osobnosti fyzickej osoby je právom majetkovej povahy, ktoré sa premľčuje vo všeobecnej trojročnej premľacej dobe. Začiatok plynutia všeobecnej trojročnej premľacej doby podľa ust. § 101 OZ je viazaný na okamih, v ktorom došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premľacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, v ktorom došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv. Spornou otázkou v konaní zostal počiatok plynutia premľacej doby vo vzťahu k žalovanej 1/ a právne posúdenie premľania vo vzťahu k žalovanej 2/.

2.2.1. Pokiaľ išlo o premľanie nároku vo vzťahu k žalovanej 1/, súd prvej inštancie vychádzal z ust. § 101 OZ s tým, že premľacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvýkrát. Niet sporu o tom, že premľacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, v ktorom došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcov. Týmto dňom bol nepochybne deň nasledujúci po dopravnej nehode, ktorej priamou účastníčkou bola žalobkyňa 1/, t.j. deň 6. september 2014, trojročná premľacia doba tak uplynula dňa 6. septembra 2017. Odvolací súd sa zhodne so súdom prvej inštancie nemohol stotožniť s názorom žalobcov, že premľacia doba začala plynúť až odo dňa doručenia uznesenia ORPZ Bratislava III, ČVS: ORP-XXX/X-D.-H zo dňa 27. januára 2016, ktorým bolo trestné stíhanie voči vodičovi I. W., zamestnancovi žalovaného 1/, zastavené z dôvodu, že trestné stíhanie je neprípustné proti tomu, kto zomrel, ktoré bolo doručené žalobkyni 1/ 30. novembra 2016, nakoľko uvedený názor je v rozpore s rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít uvedenej v bode 14 tohto odôvodnenia (bod 14 odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia žiadne konkrétne rozhodnutie „najvyšších súdnych autorít“ neuvádza, pozn.).

2.2.2. Vo vzťahu k námietke premľania vznesenej žalovanou 2/ a jej posúdenia súdom prvej inštancie

žalobcovia namietali rozdielnú úpravu pojmu „škoda“ v Občianskom zákonníku a v zákone o PZP a vytýkali súdu prvej inštancie, že sa nezaoberal eurokonformným výkladom pojmu „škoda“ v ustanoveniach zákona o PZP. Po analýze rozsudku Súdneho dvora vo veci C-22/12 Haasová odvolací súd uviedol, že pojem škody (vrátane škody podľa § 4 ods. 1 zákona o PZP) treba vykladať extenzívne v tom zmysle, že tento pojem zahŕňa aj náhradu nemajetkovej ujmy z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv pozostalých, spočívajúci v zásahu do práva na súkromný a rodinný život spôsobený usmrtením blízkej osoby pri prevádzke motorového vozidla alebo poškodením jej zdravia. Podľa ust. § 15 zákona o PZP (priamy nárok poškodeného), náhradu škody uhrádza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať. Na premlčanie nároku na náhradu škody proti poisťovateľovi platí rovnaká úprava ako na premlčanie nároku proti osobe, ktorá škodu spôsobila. Odvolací súd sa na základe uvedeného stotožnil s posúdením počiatku i plynutia premlčacej doby uvedenej súdom prvej inštancie, keď vychádzal z ust. § 106 OZ a § 15 ods. 1 zákona o PZP. Objektívna premlčacia doba vo vzťahu k žalovanému 2/ začala plynúť dňom nasledujúcim po škodovej udalosti, t. j. dňom 6. septembra 2014 a uplynula dňa 6. septembra 2017, žaloba vo veci samej bola podaná dňa 6. októbra 2017, t. j. po uplynutí objektívnej premlčacej doby stanovenej v § 106 OZ. Odvolací súd sa tiež stotožnil s názorom žalovaného 2/, že ust. § 104 OZ sa týka premlčania práva poisteného na poistné plnenie, v danej veci je poisteným žalovaný 1/ a ide o jeho právo na poistné plnenie vyplývajúce z poistnej zmluvy, t. j. zmluvného vzťahu medzi poisteným a poisťovňou. Žalobcovia v danej veci sú osobami poškodenými, a preto sa nemôžu voči žalovanej 2/ domáhať poistného plnenia z titulu uzatvorenej poistnej zmluvy. Priamy nárok poškodených, t. j. žalobcov je upravený v § 15 zákona o PZP, ktorý je vo vzťahu k Občianskemu zákonníku špeciálnym ustanovením upravujúcim nárok na náhradu škody proti poisťovateľovi, pre ktorý platí rovnaká úprava na premlčanie nároku ako proti osobe, ktorá škodu spôsobila, v danom prípade voči žalovanej 1/.

2.3. V súvislosti s tvrdením žalobcov, že námietka premlčania bola uplatnená v rozpore s dobrými mravmi odvolací súd poukázal na odôvodnenie prvostupňového rozsudku a uviedol, že dobrým mravom zásadne neodporuje, ak niekto namieta premlčanie práva uplatňovaného voči nemu, lebo inštitút premlčania je inštitútom zákonným a teda použiteľným vo vzťahu k akémukoľvek právu, ktoré sa zo zákona premlčuje. Ďalej s poukazom na viaceré rozhodnutie dovolacieho a ústavného súdu (3Cdo/41/2012, 5Cdo/151/2012, II. ÚS 176/2011 a I. ÚS 33/2012) uviedol, že námietku premlčania vznesenú žalovanými 1/, 2/ nebolo možné vyhodnotiť ako rozpornú s dobrými mravmi z dôvodov uvedených súdom prvej inštancie. Pokiaľ išlo o nárok žalobcov 2/ až 7/, títo žiadne dôvody, ktoré by im bránili v podaní žaloby pred uplynutím premlčacej doby ani neuviedli, pokiaľ dôvody uvádzala žalobkyňa 1/, tieto nemali charakter výnimočných okolností a neboli ani zneužitím práva zo strany žalovaných, preto nebolo možné posúdiť námietku premlčania zo strany žalovaných ako uplatnenú v rozpore s dobrými mravmi.

2.4. V súvislosti s trovami konania odvolací súd po preskúmaní podmienok pre aplikáciu ust. § 257 CSP nevzhliadol (nemal v čase svojho rozhodovania osvedčené) žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa ani výnimočné okolnosti vyznievajúce v prospech žalobcov 2/ až 7/, ktoré by umožňovali aplikáciu cit. zákonného ustanovenia.

2.5. O trovách dovolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP tak, že žalovanému 1/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, nakoľko zostal v odvolacom konaní nečinný, žiadne trovy konania mu v odvolacom konaní nevznikli a vo vzťahu k žalovanej 2/ jej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcom, nakoľko bola v odvolacom konaní plne úspešná. Dôvod na aplikáciu ust. § 257 CSP v odvolacom konaní nezistil.

3. Proti rozsudku dovolacieho súdu podali žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, v ktorom žiadali, aby dovolací súd rozsudok dovolacieho súdu zmenil a prvostupňový rozsudok vo výroku I. a III. zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie alternatívne aby zrušil napadnuté odvolacie rozhodnutie a v oboch prípadoch priznal žalobcom náhradu dovolacích trov. Prípustnosť dovolania odôvodnili explicitným poukázaním na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP a dôvody podaného dovolania smerovali explicitne (iba) voči žalovanej 2/.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP namietali, že odvolací súd sa odchýlil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri riešení otázky,

(i) „či námietka premlčania uplatnená žalovanými je v rozpore s dobrými mravmi“. Nižšie súdy ustálili, že žalovanou 2/ vznesená námietka premlčania nebola rozporná s dobrými mravmi. Žalobcovia po uvedení troch demonštratívnych kritérií [okolnosti, za akých bola námietka premlčania vznesená; dôvody, pre ktoré nedošlo k uplatneniu práva pred uplynutím premlčacej doby a povaha samotnej ujmy, ktorá v dôsledku účinkov premlčania oprávnenému hrozí (5Cdo/151/2012)] uviedli, že pri porovnaní skutkových okolností a hrozacej ujmy v odvolacím súdom citovaných rozhodnutí so skutkovými okolnosťami a hroziacou ujmovou v predmetnej veci je zrejmé, že odvolací súd a súd prvého stupňa postupovali v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu vymedzenej v odvolacím súdom citovaných rozhodnutiach.

(ii) „aká je dĺžka premlčacej doby pri nároku žalobcov voči žalovanej 2/ na náhradu nemajetkovej ujmy, kedy v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu SR (R 58/2004, R 35/2020) na nárok neaplikoval všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu“. Odvolací súd aj súd prvej inštancie určili dĺžku premlčacej doby na nároky voči žalovanej 2/ v zmysle § 106 OZ. Podľa názoru žalobcov jediným možným správnym právnym posúdením otázky dĺžky premlčacej doby pre nárok žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy voči žalovanej 2/ je, že sa naň má aplikovať všeobecná trojročná premlčacia doba v zmysle § 101 OZ. Pokiaľ odvolací súd aplikoval premlčaciu dobu v zmysle § 106 OZ odklonil sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu reprezentovanej dovolacím rozhodnutím sp. zn. 5Cdo/102/2017 (R 35/2020) a sp. zn. 2Cdo/194/2011 (R 25/2014). Záverom žalobcovia uviedli, že pokiaľ aj poznámka pod čiarou pri ustanovení § 15 ods. 2 zákona o PZP odkazuje na § 106 OZ, tak táto poznámka nemá právnu relevanciu nakoľko nie je právne záväzná a má len informatívnu povahu.

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP žalobcovia formulovali právnu otázku, ktorá dosiaľ nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená, takto: „V prípade, ak je predmetom priameho nároku poškodeného voči poisťovateľovi pôvodcu ujmy v zmysle § 15 ods. 1 Zákona o povinnom zmluvnom poistení náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch aplikuje sa na určenie začiatku plynutia premlčacej doby ustanovenie § 104 Občianskeho zákonníka (odklad začiatku plynutia premlčania pri právach na plnenie z poistenia)?“. Odvolací súd, zhodne so súdom prvej inštancie určil začiatok plynutia premlčacej doby na nároky žalobcov voči žalovanej 2/ (poisťovni) tak, že začala plynúť dňom nasledujúcim po škodovej udalosti. Žalobcovia už v odvolaní namietali, že na určenie začiatku plynutia premlčacej doby je nutné aplikovať ust. § 104 OZ. Odvolací súd k tomu uviedol, že ust. § 104 OZ je možné aplikovať len na práva poisteného na poistné plnenie, nie na nároky poškodených v zmysle § 15 zákona o PZP, ktoré ustanovenie je vo vzťahu špeciality voči Občianskemu zákonníku, a z ktorého vyplýva, že na premlčanie nároku poškodeného voči poisťovni sa uplatní rovnaká úprava premlčania ako voči škodcovi. Podľa názoru žalobcov ustanovenie § 15 ods. 2 zákona o PZP je nutné interpretovať tak, že odkazuje len na určenie dĺžky premlčacej doby, nie moment začiatku jej plynutia. Pokiaľ ide o ustanovenie § 104 OZ žalobcovia uviedli, že pokiaľ sa hypotéza normy obsiahnutá v tomto zákonnom ustanovení vzťahuje na „plnenie z poistenia“, je nevyhnutné túto normu aplikovať na všetky druhy plnení, pre ktoré je právnym základom poistná zmluva, a nie len na plnenia poskytované poisťovníkovi poisťovateľom. Medzi tieto ďalšie nároky, na ktoré sa vzťahuje ust. § 104 OZ patrí aj priamy nárok poškodeného voči poisťovateľovi škodcu v zmysle § 15 ods. 1 zákona o PZP. V tomto ohľade poukázali na viaceré rozhodnutia krajských súdov (KS Košice sp. zn. 4Co/61/2012, KS Žilina sp. zn. 11Co/236/2017, KS Bratislava sp. zn. 10Co/383/2015).

4. Žalovaná 2/ vo svojom stanovisku k dovolaniu navrhla, aby odvolací súd dovolanie zamietol. V podstatnom uviedla, že nie je možné akceptovať názor, že začiatok plynutia premlčacej doby v danom prípade sa mal posudzovať podľa § 104 OZ, nakoľko toto ustanovenie sa týka premlčania práva poisteného na poistné plnenie. Žalobcovia neboli poistenými osobami a neboli vo žiadnom poistnom vzťahu so žalovanou 2/. Pokiaľ žalobcovia poukazovali na dovolacie rozhodnutie sp. zn. 5Cdo/102/2017 (R 35/2020) je potrebné uviesť, že v uvedenej veci súd riešil plynutie premlčacej doby. Naproti tomu začiatok plynutia premlčacej doby je výslovne upravený v § 106 OZ, na ktorý § 15 ods. 2 zákona o PZP odkazuje. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 6MCdo/1/2016 tiež uviedol, že nemajetková ujma sa v zmysle § 4 ods. 2 písm. a/ zákona o PZP považuje za škodu so všetkými jej súčasťami. Nie je preto možné na jednej strane konštatovať, že nemajetková ujma je škodou na účely zákona o PZP, ale na druhej strane aplikovať premlčanie vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy. V súvislosti s námietkami dovolateľov, že vznesená námietka premlčania bola v rozpore s dobrými mravmi žalovaná 2/ uviedla, že

v tomto prípade nebol naplnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a preto je potrebné dovolanie odmietnuť. Poukázala na rozhodnutie sp. zn. 2Cdo/249/2014, v ktorom najvyšší súd uviedol, že „znaky konania vykazujúce priamy úmysel poškodiť druhého účastníka je potrebné vyvodzovať z tých okolností, za ktorých bola námietka premlčania tohto nároku uplatnená a nie z okolností a dôvodov, z ktorých je vznik uplatňovaného nároku odvodzovaný“.

4.1. Žalovaná 1/ sa k dovolaniu nevyjadrila.

5. Žalobcovia v dovolacej replike v podstate zotrvali na svojej dovolacej argumentácii.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 2 písm. b/ CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je prípustné i dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, 2 a § 450 CSP).

7. V danom prípade dovolatelia vymedzili prípustnosť dovolania explicitným poukázaním na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP, nesúhlasiac s právnym posúdením veci otázky premlčania, nesprávnej aplikácie ustanovenia § 106 OZ (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) a začiatku plynutia premlčacej doby [§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP (bod 3.1. a 3.2.)].

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu písm. a/), ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (písm. b/) alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. c/).

8.1. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (ods. 2).

8.2. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (nie skutkovú) hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie. Otázka relevantná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania.

9. Jadrom dovolacej argumentácie žalobcov - (aj) s použitím výkladového pravidla uvedeného v ustanovení § 124 ods. 1 CSP - bolo ich tvrdenie, že ak by nižšie súdy posúdili začiatok premlčacej doby v zmysle § 104 OZ, ktoré ustanovenie malo byť v ich veci aplikované, uplatnený nárok by premlčaný nebol. Ďalej uviedli, že ak premlčaný bol potom námietka premlčania bola v rozpore s dobrými mravmi (bod 3.1. a 3.2.).

10. Dovolací súd v súvislosti s aplikáciou ustanovenia § 104 OZ v posudzovanom prípade dáva v prvom rade do pozornosti uznesenie najvyššieho súdu z 31. marca 2022 sp. zn. 7Cdo/252/2021 (R 3/2022), prijaté na zasadnutí občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dňa 22. júna 2022 na uverejnenie do Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ktorého právna veta znie: „Právo na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) vzniknutej usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode motorovým vozidlom je nárokom hrađeným z povinného zmluvného poistenia podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Premlčacia doba na jeho uplatnenie začína plynúť rok po poistnej udalosti (§ 104 Občianskeho zákonníka)“. V predmetnom spore si uplatňovala poškodená (žalobkyňa) škodu, ktorá jej vznikla pri dopravnej nehode a ktorú si na základe zákonného poisteného škodcu (žalovaného 1) uplatnila priamo

(aj) proti poisťovateľovi (žalovanej 2/).

11. Ako je zrejmé z obsahu § 104 OZ, tento konkrétne uvádza začiatok plynutia premľacej lehoty pri nároku na plnenie z poistného a to rok po poistnej udalosti. Na tomto mieste je potrebné poznamenať, že táto úprava bola prijatá v prospech poisťovateľov, poskytujúc im dlhšie časové obdobie pre zadováženie si podkladov k poistným udalostiam. Aj keď § 106 OZ hovorí všeobecne o dĺžke premľacej doby pri nárokoch na náhradu škody, toto všeobecné ustanovenie nie je možné vzťahovať na začiatok premľacej doby pri nárokoch z poistného plnenia, a to i keď má vo väčšine prípadov charakter náhrady škody (v iných prípadoch, ako je hore uvedené i náhrady nemajetkovej ujmy). Rozdielna v takýchto nárokoch je len dĺžka premľacej doby, avšak posun o rok, ako je uvedený v § 104 OZ, je pri všetkých nárokoch, vyplývajúcich z poistného plnenia (pozri aj 9Cdo/181/2020).

12. Pokiaľ potom v súvislosti s aplikáciou ustanovenia § 104 OZ odvolací súd uviedol, že „§ 104 Občianskeho zákonníka sa týka premľania práva poisteného na poistné plnenie, v danej veci je poisteným žalovaný 1/ a ide o jeho právo na poistné plnenie vyplývajúce z poistnej zmluvy, t. j. zmluvného vzťahu medzi poisteným a poisťovňou. Žalobcovia v danej veci sú osobami poškodenými, a preto sa nemôžu voči žalovanému 2/ domáhať poistného plnenia z titulu uzatvorenej poistnej zmluvy“, tento názor je v rozpore s ustálenou praxou dovolacieho súdu (R 3/2022, 9Cdo/191/2020).

13. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

14. Judikatúrne (prijatím rozhodnutia do Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky i dovolacieho rozhodnutia sp. zn. 9Cdo/191/2020) bola právna otázka (analogická), ktorú uplatnili dovolatelia ako dôvod prípustnosti podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP vyriešená neskôr ako bolo podané dovolanie, preto formálne obstojať aj dovolateľmi uvádzaný dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

15. Vzhľadom na uvádzané nosné dôvody, pre ktoré bolo odvolacie rozhodnutie zrušené, bolo už nadbytočné a neúčelné zaoberať sa ďalším dovolacím dôvodom, že námietka premľania bola v rozpore s dobrými mravmi [bod 3.1.(i)].

16. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). O trovách dovolacieho konania preto rozhodne odvolací súd.

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.